

УДК 338.245

*Копайгора Ілона Сергіївна,
Соколенко Тетяна Михайлівна,
Таран Владислав Олександрович,
студенти,*

*Науковий керівник – Коба Олена Вікторівна,
кандидат технічних наук, доцент*

*Національний університет «Полтавська політехніка імені
Юрія Кондратюка» (Україна)*

РОЛЬ МАЛОГО БІЗНЕСУ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Відносини, пов'язані з розвитком малого і середнього підприємництва в Україні, базуються на Конституції України і регулюються Господарським, Цивільним та Податковим кодексами України, Законом України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» [1] та іншими законодавчими актами, а також міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Війна в Україні негативно впливає на всі сфери економіки, і на діяльність малого бізнесу зокрема. На початку березня 2022 року велика кількість підприємців була змушена релокуватися або взагалі призупинити свою діяльність. За результатами опитування Європейської Бізнес Асоціації після першого місяця повномасштабного вторгнення на повну потужність працювало лише 13% підприємств, третина призупинила роботу з перспективою подальшого відновлення, а 42% взагалі припинили здійснення економічної діяльності. Понад 307 тис. мікропідприємств (без урахування фізичних осіб - підприємців) зазнали середні прямі втрати в сумі близько 40 тис. дол. США, кожне з майже 48 тис. малих підприємств мало втрати в

середньому розмірі понад 300 тис. дол. США [2].

Малий бізнес в умовах сьогодення не тільки відіграє важливу роль у економіці України, а й допомагає армії, здійснює один з найбільших внесків у контексті підтримки обороноздатності країни та соціального сектору. Розвиток малого бізнесу під час воєнного стану – це процес, який несе у собі велику кількість невизначеності та ризиків, тому держава оперативно провела низку реформ для стимулювання і підтримки роботи суб'єктів малого підприємництва, створення сприятливих умов для їх розвитку, забезпечення формування конкурентного середовища та підвищення рівня конкурентоспроможності, сприяння зайнятості населення шляхом підтримки підприємницької ініціативи громадян тощо.

З перших днів війни держава почала впроваджувати оперативні та ефективні дії щодо підтримки та збереження діяльності малого підприємництва, а саме:

- під час воєнного стану та протягом року після його завершення фізичні особи-підприємці I та II групи звільнені від сплати ЄСВ;

- для всіх підприємств, які неспроможні сплатити податки, дозволено відтермінування платежів;

- для всіх фізичних осіб-підприємців відкладено впровадження реєстратора розрахункових операцій;

- скасовані заходи споживчого та ринкового нагляду у всіх питаннях, крім регулювання цін та контролю за ціноутворенням;

- встановлено мораторій на проведення перевірок всіх видів для бізнесу;

- на час воєнного стану запроваджено програму «кредит 0%», що означає сплату відсотків не підприємцями, а державою;

- діє державна програма релокації бізнесу;

- запроваджено грантові конкурси для розвитку власного бізнесу;

- засновано проєкт «Працюй на перемогу» для

залучення фінансової підтримки від іноземних та українських громадян, компаній і організацій для малого бізнесу;

- запроваджено систему еквайрингу без комісії;
- дозволено подати податкові, облікові, фінансові звіти та будь-які інші документи в документальній та (або) в електронній формі через 90 календарних днів після припинення чи скасування воєнного стану за весь період неподання звітності чи обов'язку подати документи [3].

Необхідно зауважити, що, незважаючи на запроваджені послаблення у січні – квітні 2022 р. було сплачено 118,5 млрд. грн. єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, що на 12 млрд. грн., або на 11,3 %, перевищує відповідний показник минулого року [4]. В цілому до державного бюджету у січні – квітні 2022 р. сплачено 234,4 млрд. грн., що на 64,9 млрд. грн., або на 38,3 %, більше відповідного періоду минулого року. Місцеві бюджети отримали 110,3 млрд. грн. (на 9,8 млрд. грн., або на 9,7 %, більше, ніж за січень – квітень 2021 р.). Таким чином у цей складний час малий бізнес сприяє економічній безпеці державі, сумлінно сплачуючи податки, завдяки чому український бюджет стабільно наповнюється. Український малий бізнес - активний учасник боротьби з агресором, 93 % підприємств надають допомогу країні під час війни, з них 67,1 % – долучилися до волонтерської діяльності. Попри складні умови, у яких малий бізнес перебуває після повномасштабного вторгнення, він намагається відновити та організувати можливості для успішної роботи. Значна кількість поєднує як онлайн, так і офлайн формат. У змішаному режимі працює 45% малих підприємств та 41 % мікрокомпаній. Третина займається бізнесом тільки в офлайн, віддалено, переважно з України, працюють 20 % мікрокомпаній та 12 % малих компаній. Попри всі труднощі війни, українські підприємці здійснюють чіткі, стійкі та оперативні заходи щодо адаптації до реалій сьогодення [5].

2023 рік для підприємців буде важким, але вони вже працюють зі значно більшою впевненістю та запалом. Багатьох війна спонукала приймати складні виклики: створювати нові продукти, виходити на нові ринки. Пріоритетним завданням для розвитку бізнесу в умовах війни є пошук інвестицій, клієнтів, можливостей розвитку на іноземних ринках, зміна напрямку та стратегії. Проте, вже зараз можна стверджувати, що український малий бізнес, навіть зіткнувшись із лихом війни, показав свою стійкість, витривалість, здатність відновлюватися, розвиватися та будувати майбутнє.

Література:

1. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні : Закон України від 22.03.2012 р. № 4618-VI / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17#Text> (дата звернення: 19.04.2023).

2. URL: <https://eba.com.ua> /(дата звернення: 19.04.2023).

3. Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни: Закон України від 03.03.2022 р. № 2115-IX / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2115-20#Text> (дата звернення: 19.04.2023).

4. Державна податкова служба України. URL: <https://tax.gov.ua/media-tsentr/novini/581660.html> (дата звернення: 19.04.2023).

5. Дослідження стану українського бізнесу під час війни: як себе почувають середні, малі та великі компанії. URL: <https://hub.kyivstar.ua/news/doslidzhennya-stanu-ukrayinskogo-biznesupid-chas-vijny-yak-sebe-pochuvayut-seredni-mali-ta-velyki-kompaniyi/> (дата звернення: 19.04.2023).